

UŞAK/ULUBEY'DEKİ OSMANLI DÖNEMİ MİMARİSİNE DAİR*

*Kasım İNCE***

ÖZET

Ulubey, Uşak'a yaklaşık 30 km. mesafededir. Buradaki Osmanlı eserlerinin bir sanat tarihçisi tarafından incelenmediği fark edilmiştir. Varlığını devam ettirenlere ilişkin yapılan incelemede; 5 cami, 2 çeşme, 1 çeşme kitabesi ve iki tanesi kitabeli olmak üzere bir grup dükkân belirlenmiştir. Camilerin içinde Ulu Camii ve Çarşı Camii, büyüklükleri, mihrapları, minberleri, kullanılan malzeme, mimari elemanlar ve süslemeleriyle önemli yapılardır. Hacı Mehmet Efendi Camii mihrabı ve minberi Cumhuriyet döneminde yapılan onarımda gerçekleştirildiği için bu anlamda dikkate alınmaması gerekir. Cami minarelerinden Ulu Camii minaresi girişinin yukarısındaki kitabede, minareci olarak Hacı Hafız Ali'nin adının okunması, onun mahalli bir usta olduğunu gösterir. Pazar Çeşmesi ile Bekir Çeşmesi hazneli çeşmelerdendir. Pazar çeşmesi işlevini devam ettirirken Bekir Çeşmesi'nin suyu akmamaktadır. Eserler üzerindeki kitabelerden hareketle, yörenin ileri gelenlerinden Curaoğulları zamanında Ömer Efendi Camii, Hacı Mehmet Efendi Camii ve Gölbaşı Çeşmesi'nin bulunduğu yüksekçe alan Ulubey'in ilk yerleşiminin olduğu saha olarak ortaya çıkmaktadır. Sonraki yerleşimin aşağıdaki düzlüğe doğru devam ettiği anlaşılmaktadır. Yerleşimin seyri arşiv kayıtlarından elde edilecek bilgilerle daha net olarak ortaya konulabilir. Bununla birlikte, daha geç tarihli olan camilerde Batı sanatı etkilerinin artarak devam ettiği görülmüştür. Batı sanatı etkileri çeşmelerin inşasında kendini pek göstermez. Ancak Çarşı Camii'nin kuzey tarafında kümelenmiş olan dükkânların malzemesi ve cephelerinin biçimlenişinde Batı sanatı etkilerini ağırlıklı olarak görmek mümkündür. Dükkânların cephelerinde üçgen alınlıklar bulunabildiği gibi, uçları düz gelerek ortada dairesel bir yükseklik kazananlar da vardır. Bu dükkânlardan iki tanesinin kitabeli oluşu dikkat çekicidir. Fakat bu dükkânlardan bazılarının tamamen, bazılarının ise kısmen değiştirildiği belirlenmiştir. Dükkânlarda görülen Batı sanatı etkileri, Uşak'ın İzmir kanalıyla yabancılarla olan ticareti ve misyonerlerin Uşak'taki faaliyetlerinin yoğunlaştığı da bir gerçektir. Ulubey, ortadan kalkanların yanında varlıklarını devam ettiren Osmanlı eserleri bakımından önemli bir ilçedir.

Anahtar Kelimeler: Uşak, Ulubey, Osmanlı Mimarisi

*Bu makale Crosscheck sistemi tarafından taranmış ve bu sistem sonuçlarına göre orijinal bir makale olduğu tespit edilmiştir.

** Prof. Dr. Pamukkale Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Sanat Tarihi Bölümü, El-mek: mugla48tr@gmail.com

ON THE OTTOMAN ARCHITECTURE IN UŞAK/ULUBEY

ABSTRACT

Ulubey is about a km away from Uşak. It has been noticed that the Ottoman works here have not been analysed by an art historian. In the examination of the surviving ones, five mosques, two fountains, a fountain inscription and a group of shops, two of which have inscriptions, have been identified. Among the mosques, Ulu Mosque and Çarşı Mosque are significant structures with their embellishment, grandeur, mihrabs, minbars, the materials used and architectural elements. Hacı Mehmet Efendi Mosque should not be taken into consideration as the mihrab and minbar of the mosque was restored in the Republic period. The fact that Hacı Hafız Ali is recorded as the minaret maker within the inscription found in the upper part of the entrance of the minaret of Ulu Mosque shows that he is a local master. Pazar and Bekir fountains are fountains with water collecting chambers. While water still flows from Pazar fountain, Bekir fountain is waterless. Based on the inscriptions, in the time of Curaoğulları, the lofty space, where Ömer Efendi Mosque, Hacı Mehmet Efendi Mosque and Gölbaşı fountain are located, was identified as the first settlement area of ulubey. The later settlements took place in the plains downwards. The progress of the settlement can be clarified by looking at the archives. Moreover, in more recent dated mosques the gradual increase of the influence of the Western art has been observed. The Western influence cannot be observed in the construction of the fountains. However, it is possible to see this influence in the material and facades of the clustered shops in the north of Çarşı Mosque. While triangular pediments can be found on the facades of the shops, there are also pediments which have circular height in the middle with straight edges. It is remarkable that the two of these shops have inscriptions. However, it has also been observed that some of these shops have been modified either completely or partly. The influence of the Western art points the foreign commercial activities in Uşak through İzmir and the intensity of the missionaries. Ulubey is an important town regarding both the surviving and disappeared Ottoman structures.

Key Words: Uşak, Ulubey, Ottoman Architecture.

Bu yazıda, haklarında bir sanat tarihçisi tarafından herhangi bir araştırmanın yapılmadığı görülen, Uşak'ın yaklaşık 5000 nüfuslu ilçesi, Ulubey'deki Osmanlı devrine ait mimari eserler tanıtılarak bir değerlendirme yapılacaktır. Yazının içeriğine sivil mimari örneklerinin ele alınmadığı araştırmaya başlanıldığında, dönemin eserlerine ait bazı kitabelerin bir başka ilçedeki eserlerin kitabeleriyle birlikte ele alındığı belirlenmiştir. Bundan başka, Ulubey tarihine ilişkin bir kitap yazılmıştır. Ancak bu yayınların sanat tarihi açısından yeterli olmadığı, yalnız, bu araştırma için önemli kaynak olduğu açıktır. Araştırmada ayakta olan eserler tespit edilmiş ve çalışma bunlar üzerinden yürütülmüştür. Kitabesi olan iki dükkândan hareketle bir takım bilgi de verilmiştir. Dolayısıyla bu araştırmanın, özellikle Osmanlı mimarisi açısından bir eksiği gidereceği düşünülmektedir.

Ulubey'in tarihine bakıldığında geçirdiği evreler bakımından, bağlı olduğu Uşak'ın tarihiyle son derece bağlantılı olduğu görülmüştür. Hititlerin, Friglerin, Lidlerin, Perslerin,

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 9/10 Fall 2014

Bergama Krallığı'nın, Romalıların, Bizanslıların ve Türklerin egemenliği şeklinde bir kronoloji ortaya çıkmaktadır¹.

Halk arasında Karın/Garin diye adlandırılan ilçenin doğusundaki Karain mevkii, Ulubey'in ilk kurulduğu yer olarak kabul edilmektedir. "Cura Oğlu'nun hüküm sürdüğü zamanlarda" burası terk edilmiş ve şimdiki yere taşınılmaya başlanılmıştır². Osmanlı kayıtlarında Kiçi-Göbek adıyla karye/köy, Ulugöbek, Göbek ve Ulubey adıyla nahiyeye olarak anılan yerleşim birimi, 1898 yılında belediye teşkilatına sahip olmuştur³. Ulubey, 29 Ağustos 1920'de Yunanlılar tarafından işgal edilmiş, 2 Eylül 1922 tarihinde işgalden kurtarılmıştır. Ancak Yunanlılar Ulubey'i yaktıktan sonra kaçmışlardır. Uşak'ın 1953'de il olmasıyla burası da ilçe merkezi yapılmıştır.

Yapılan inceleme sonunda ilçede; 5 cami, 2 çeşme ile 1 çeşme kitabesi ve 2 tanesi kitabeli olmak üzere bazı dükkânlar tespit edilmiştir. Dükkânlar ayrı bir çalışma konusu olabilir.

Ömer Efendi Camii

Emirler Mahallesi'ndeki Ömer Efendi Camii, kitabesine göre en erken tarihli camidir. Harim giriş kapısının yukarısındaki, 0.71x0.71 m. ölçülerindeki kitabesi 1206 H./1791-1792 M. tarihini verir⁴. Kitabede bani adı geçmemekle birlikte, Curaoğlu Süleyman'ın ruhu için yaptırıldığı kaydedildiğinden, onun yakınları tarafından yaptırılmış olabileceği düşünülür. Curaoğlu Süleyman'ın mezarı caminin batı tarafında, dışarıdadır⁵.

Özellikle köşelere yakın yerlerde devşirme, moloz taş ve yaklaşık pencere boyu kadar aralıklarla üç sırada kullanılan ahşap hatılardan oluşan duvarlara sahip ilk yapının kuzeyine bir bölüm, bunun da kuzeyine; ortada giriş, doğuda imam odası, batıda mahfile çıkan merdivenin bulunduğu üç bölümlü kısım betonarme olarak eklenmiştir(Çiz.1)(Fot.1). İbadet alanı girişinin iki yanında, kaideleri devşirme malzeme olduğu anlaşılan, gövdeleri oldukça kalın, başlıkları küp şeklinde olan ve birbirine yuvarlak kemerle bağlanmış birer sütun vardır. Dolayısıyla giriş anıtsal bir ifadeye kavuşturulmuştur. Kemer kavsinin içine de kitabe yerleştirilmiştir(Fot. 2). Sonradan inşa edilen kısımlar düz tonozla örtülü iken harim, ahşap tavanlı olup ortasında yaklaşık 4.00 m.

¹ Adil Karaman, "Son Ulubey Kadısı "Hacı Halit Hoca" ve Ulubey Tarihi Üzerine Notlar", 21. Yüzyılın Eşiğinde Uşak Sempozyumu (25-27 Ekim 2001), C. 2, İstanbul 2001, s. 681-683. ; Tuncer Yüksel, "Ulubey İlçesinin Şehirsiz Gelişimi ve Başlıca Sorunları", 21. Yüzyılın Eşiğinde Uşak Sempozyumu (25-27 Ekim 2001), C. 2, İstanbul 2001, s. 719.

² Adil Karaman, a.g.m., s. 681. ; Tuncer Yüksel, a.g.m., s. 720.

³ Adil Karaman, a.g.m., s. 681. ; Tuncer Yüksel, a.g.m., s. 720. ; B. Semerci, Osmanlı'dan Cumhuriyet'e Ulubey Tarihi, İzmir 2013, s. 3.

⁴ Kitabelerin okunmasındaki yardımlarından dolayı Doç. Dr. Süleyman SOLMAZ'a teşekkür ederim.

Caminin kitabesi şöyledir: Erdi iklim-i ademden bir sadâ-yı nâgehân
Rihlet etdi terk idüb kodu benât hem benân
Nâmı idi şöhret ile hem Curazâde Süleyman
Ruh(ı) için bünyâd etdiler cami-i şerif veş can
Devr-i dâim okunur ruhuna Fatiha hem Kur'an
Afv olur cürm(ü) kusuru hel ceza'ül ihsani illel ihsan
Yâd etsün hayr ile dâim nazirin(ü) dâiyân
Didim itmâm-ı tarihte heft hezâr mietan sene 1206

Kitabe daha önce farklı biçimde okunmuştur. B. Semerci, a.g.e., s. 14, 95.

⁵ Curaoğlu Süleyman'ın mezar taşı şu şekildedir: Hüvel Hallâk-ul bâki

Müyesser oldı buna şehâdet
İlâhi sen nasib eyle saâdet
Bulam ta ki Resulden şefâat
Curaoğlu Ahmed Paşazâde
Karındaşı merhum Kadı Süleyman
Ağa ruhuna El Fatiha
Fi 15 Receb sene 1204

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 9/ 10 Fall 2014

çapında bir yalancı kubbe ile örtülmüştür. Mekânın kuzeyinde iki ahşap direk ile desteklenen bir mahfil bulunmaktadır. Harimin üstü dıştan, Marsilya kiremit kaplı kırma çatı ile kapatılmıştır.

Yuvarlak bir niş şeklinde olan mihrabın kavsarası yatay profillerle belirlenmiş olup belirsiz birtakım geometrik şekillerle yüzey hareketlendirilmeye çalışılmıştır. Çevresindeki alçı ve boya süslemeler yenidir(Fot. 3). Ahşap olan minberi yenidir.

Harimin kuzeybatısındaki minarenin kaidesi karedir. Yüzeyi çimento harcıyla sıvanmış olan kaide ve pabuç kısmının taş olduğu anlaşılmaktadır. Gövde, şeref ve petek kısmında tuğla, külahında demir aksamı cam kullanılmış olan minare kısa tutulmuştur(Fot.4).

Hacı Mehmet Efendi Camii

Gölbaşı Mahallesi'ndeki caminin üzerinde, günümüz harfleriyle yazılmış Miladi 1825 tarihini içeren bir kitabe vardır. Caminin eski imamı tarafından eklenen kitabe, caminin tarihini tam ve kesin olarak yansıtmamaktadır⁶. Caminin yapım malzemesi ve tekniği, inşa tarihi hakkında bazı ip uçları vermektedir. Ömer Efendi Camii'nin malzemesi ve tekniği bu caminin malzeme ve tekniğiyle büyük benzerlik göstermektedir. Buradan hareketle, yapının, 18. yüzyılın sonları-19. yüzyılın başları şeklinde bir tarihe verilmesinin daha uygun olacağı düşünülmektedir. Caminin batısındaki parkta bulunan çeşmeye raptedilmiş, daha önceki çeşmenin kitabesinin 1199 H. / 1784-85 M. tarihli olması yukarıda önerilen tarihi destekler niteliktedir. Kudret Şentürk, şimdiki caminin 1906 yılında yapıldığını, yapının toprak olan damının 1954'de kaldırıldığını, duvarların yükseltilerek üst sıradaki pencerelerin açıldığını, içteki kubbe ve dıştan kırma çatının gerçekleştirildiğini belirtmiştir. Duvarlarda, üst sıra pencerelerinin orta kısmına yakın yerde dışa doğru görülen bombeler, Şentürk'ün verdiği bilgileri doğrular. Caminin mihrap ve minberi de 1954 yılında gerçekleştirilmiştir.

Derinlemesine dikdörtgen planlı binanın inşasında, köşelerde devşirme olduğu düşünülen daha iri taşlar kullanılmışken aralarda moloz taş görülür(Çiz. 2). Harimin alt sıra pencerelerinin aşağı ve yukarı uçları hizasında kullanılan ahşap malzeme duvarları boydan boya dolandır. Sonradan açıldığı bilinen üst sıra pencerelerin sadece lentolarında ahşap malzemeye yer verilmiştir. Caminin kuzey tarafında yan duvarları ilk yapıdan olmakla beraber ara kısımlar betonarmedir(Fot. 5). Bu kısmın önüne ise briket, demir ve camdan ayakkabılık eklenmiştir. Minaresinin gövde ve peteğinde tuğla kullanıldığı anlaşılmıştır. Harime giriş düz lentolu olup iki kanatlı ahşap bir kapıdır. Ancak kanatlardan doğudaki, kalın sacdan yarım daire şeklinde düzenlenerek bir mihraba dönüştürülmüştür. Girişin önünde iki ahşap direk ile desteklenen mahfil yer alır. Harimin ahşap tavanında yaklaşık 7.00 m. çapında bir kubbe vardır. Tavan ve kubbede herhangi bir süsleme unsuruna rastlanılmamıştır. Mekân, alt sırada, doğu ile batı duvarında üçer, kuzey ve güneyde ise ikişer dikdörtgen pencereden ışık alır. Doğu, güney ve batı duvarlarındaki pencerelerin yukarılarında sonradan açılmış olan daha küçük dikdörtgen pencerelerden de harim aydınlanmaktadır.

1954 yılında şimdiki haliyle yeniden yapıldığı bilinen mihrabın iki yanında, muhtemelen Sülümenli'den getirilen devşirme birer kaide vardır. Bunların birinden başlayan kaval silme, kavsaranın yukarısında üçgen bir alınlık meydana getirerek diğer kaideye simetrik olarak bağlanır. Kaidelerin iç tarafındaki kaval silmeler şekil olarak dıştakini tekrarlar. Dairevi nişin yukarısındaki kavsara onbir yatay profille belirlenmiştir. Kavsara kemer köşelerinde birer yalın kabaraya yer verilmiştir. Nişte, iki yana açılan, yağlıboya perdeye, yukarısında, ortada meydana getirilen hilalin

⁶ Kitabede “ Hacı Mehmet Camii Miladi 1825” ibaresi bulunmaktadır. Bu kitabe, caminin eski imamlarından Kudret Şentürk (1952) tarafından, caminin batısında, mezar taşları olmayan ancak Curaoğullarından olduğu belirtilen baninin nesli takip edilerek verilmiştir. Dolayısıyla bu tarihin tam ve kesin olduğu kabul edilmemelidir.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 9/10 Fall 2014

inde ise Kâbe tasviri gerçekleştirilmiştir. Mihrap bazı farklılıklarla Ulu Camii mihrabını taklit eder(Fot. 6).

Mihrapla aynı tarihte yapılan ahşap minberin süsleme özellikleri de Ulu Camii minberinden esinlenilerek ortaya konulmuştur. Korkuluğunda, taht altında ve yan aynalıkta geometrik desenli oymalar mevcuttur(Fot. 6).

Kuzeybatı köşedeki minare, dıştan sıvanarak boyanmıştır. Kaidesinde devşirme taşların, gövde ve petekte tuğla kullanıldığı görülmüştür.

Tahtalı Camii

Emirler Mahallesi'ndeki caminin kesin inşa tarihi bilinmemektedir. Bununla birlikte minare kaidesinin kuzey yüzünde biraz yukarıya yerleştirilmiş olan, üst kısmı kemerli, 1313 H. / 1895-96 M. tarihli kitabe, minarenin inşasına işaret etmektedir⁷. Minarenin konumu ve kitabedeki ifade cami ile birlikte inşa edilmediğini gösterir. Bu durumda burada minarenin inşasından önce caminin varlığı düşünülebilir. Dolayısıyla 19. yüzyılda inşa edilmiş olması mümkündür.

Yapının kuzeyinde sonradan yapıldığı anlaşılan küçük bir giriş bulunur. Buradan geçilen koridorun iki yanında birer oda yer alır. Doğudakinde mahfile çıkılan merdiven vardır. Her iki odanın harime açılan birer penceresinin olduğu ancak bunların şekilleriyle oynandığı anlaşılmaktadır. Harimin kuzeyinde ahşap direklerle desteklenen mahfile yer verilmiştir. Mekân kareye yakın bir alanı kapsamaktadır(Çiz. 3). İçten, ortasında yüksek tutulmuş bir çapraz tonozun bulunduğu ahşap tavanla kapatılmıştır. Harimin her yönde ikişer dikdörtgen penceresi vardır. Mihrabın yukarısındaki yazı kuşağı ve yuvarlak madalyonlara yazılmış Allah, Muhammed ve dört halifenin adları dışında süsleme bulunmamaktadır(Fot. 7). Yapı, dıştan, Marsilya kiremit kaplı kırma çatı ile kapatılmıştır(Fot. 8).

Mihrap, iki kademli olup ikinci kademesi yukarıda daralarak kavsarayı belirler. Yağlıboya ile boyanmış nişte iki yana açılan bir perde motifi bulunmaktadır.

Ahşap minberin sanat değeri yoktur.

Kuzeydoğuda, köşeden batıya doğru kaydırılarak yerleştirilmiş olan minare, kare kaidelidir. Devşirme malzemenin de kullanıldığı anlaşılan kaidenin yukarısındaki gövde ve petek tuğladır. Demir ile camdan yapılmış bir külâhı bulunur.

Ulu Camii

Camii Kebir Mahallesi'ndeki cami, girişinin yukarısındaki kitabeye göre 1301 H. /1883-4 M. tarihinde inşa edilmiştir⁸. Yapının minaresi ise 1314 H. /1896-97 yılında, minareci Hacı Hafız Ali tarafından yapılmıştır⁹. Üçüncü bir kitabe, caminin batı duvarında, son cemaat yeri

⁷ Minarenin 0.53x0.52 m. ölçülerindeki mermer kitabesi şöyledir:

Tarih-i Hicrî Sene 1313
Ashâb-ı hayrın bünyâdîdır minare din-i nidâ
Eylesün sa'yilerin ehli cennet ol Hüdâ
Hem cemaatini rızasına muvaffak eylesün
Dini uğrunda rahına olsun canlar fedâ

⁸ Dört satır halinde yazılan kitabenin alt kısmına tarih hakk edilmiştir. Mermer kitabe şöyledir:

Buna aynı muhabbetle umuruna ki sa'y iden
Şefaât ola ukbâda cenâb-ı kibriyâdan
Hüdânın nusretiyle hitâmına resid olub
Rızasına muvaffakla umarız rahmetinden
Sene 1301

Kitabe, Semerci tarafından okunmuştur. B. Semerci, a.g.e., s. 94.

⁹ Mermere yazılmış üç satırlık kitabe şu şekildedir: Üstâd-ı kâmilleri yapıdı binayı

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 9/ 10 Fall 2014

pencerelerinden kible tarafındaki altında bulunmaktadır. 1340 H. / 1921-22 tarihli olan bu kitabede, Bekir Ağa ve Osman ustanın adlarıyla tamirinin tamamlandığı kaydedilmiştir¹⁰. Ancak bu kitabenin bulunduğu konum itibarıyla yapıyla ilişkilendirilmesi yoluna gidilmiştir. Kitabede hangi binanın tamirinin tamamlandığı açıkça belirtilmemiştir.

Derinlemesine dikdörtgen planlı yapının kuzeyinde, kubbe ile örtülü üç gözlü son cemaat yeri vardır(Çiz. 4). Öne ve yanlara sivri kemerlerle açılan son cemaat yerinin doğusu sonradan eklenen minarenin kaidesiyle büyük ölçüde kapatılmıştır. Son cemaat yeri kemerleri, sonradan, tuğla ile kendi içinde pencere ve sivri kemerlere sahip kılınarak kapatılmış, sadece girişin önündeki kemer camekânla değerlendirilmiştir(Fot. 9). Son cemaat yerindeki yay kemerli girişin çevresi anıtsal bir görünüme sahiptir. Yandaki üç sıra silme yukarıda bir alınlık meydana getirerek diğer tarafta son bulur. Daha içteki, tek silme, girişi yine üç yönden kuşatır. Bunun yukarıda meydana getirdiği alanın içine kitabe yerleştirilmiştir. Bu anıtsallığına rağmen süslemeye yer verilmemiştir(Fot. 10). Girişten geçilince, sıvalı olduğu için malzemesi görülemeyen ancak ahşap olduğu tahmin edilen iki direk desteklenen mahfil bulunur. Harim ortada bir kubbe ile örtülmüş, köşeler ise düz olarak bırakılmıştır. Mekân, kuzey duvarında iki, diğer duvarlarda dörder basık kemerli pencereden aydınlanmaktadır. Yapıda; köşelerde devşirme malzeme, ara yerlerde moloz taş, kuzey ile batı cephede muhtemelen kaplama olarak düzgün kesme taş, kapı ve pencere çevresinde yine düzgün kesme taş malzeme kullanılmıştır. Duvardaki taş aralarında yer yer tuğla da kullanılmıştır. Büyük kubbe, minber ve mahfile ise ahşap malzeme göze çarpar. Caminin örtüsü, dıştan, Marsilya kiremitle kaplanmıştır(Fot. 11).

Yapının anıtsal olarak yapılmış mihrabı yuvarlak nişli olup kavsarası altı sıra yatay profille belirlenmiştir. Şekil olarak giriş kapısı çevresi burada tekrar edilmiştir. Yağlı boyanın altında daha önceki boyalar görülmekle birlikte herhangi bir motif veya biçim anlaşılamamaktadır(Fot. 12).

Restorasyon sırasında görülen minberin bazı aksamı bir depoda tutulmaktadır. Çam ağacından yapıldığı anlaşılan minberin yan aynalığında geometrik ve kıvrık dallı bezemeler yan yana bulunur. Korkuluğunda kıvrık dallı bezeme vardır(Fot. 13).

Kuzeydoğu köşedeki minare, son cemaat yerinin yan tarafını kısmen kapatır. Saçak hizasına kadar yükseltilmiş olan kare kaidesinden gövdeye geçişte üçgenlerden yararlanılmıştır. Kaide ve pabuçta devşirme malzeme, moloz taş ve yer yer tuğla kullanılmıştır. Gövde, şerefe ve petek kısmı da tamamen tuğla yapılmıştır. Külâh ise demir ve cam ile gerçekleştirilmiştir (Fot. 14).

Çarşı Camii

Camii Kebir Mahallesi'ndeki binanın son cemaat yeri giriş kapısının batısındaki sac levhaya yazılan kitabeye göre 1203 H. / 1789 M. tarihinde inşa edilmiştir. Ancak bu tarihin neye dayanılarak yazıldığı bilinmemektedir. Bununla birlikte yapının üslûp özellikleri Ulu Camii ile daha fazla benzerlik gösterir. Aynı zamanda ondan daha güneyde inşa edilmiştir. Dolayısıyla bina Ulu Camii'den daha sonra inşa edilmiş olmalıdır. Bu durumda 19. yüzyılın son çeyreği bu yapının inşası için en uygun tarih olarak önerilebilir.

Her taşı koydukça zikr-i Mevlâ'yı
Amel-i minareci Hacı Hafız Ali
Sene 1314

Semerci bu kitabeyi de okumuştur. B. Semerci, a.g.e., s. 94.

¹⁰ Bozuk bir hatla mermere yazılmış kitabe şöyledir: Bekir oğlu Osman Usta
Tamirini kast eyledim
Bihamdillah oldu tamam
Sene 1340

Kitabe, Semerci tarafından tarihi farklı olarak okunmuştur. B. Semerci, a.g.e., s. 94.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 9/10 Fall 2014

Derinlemesine dikdörtgen planlı olan yapının kuzeyinde ahşap örtülü üç gözlü son cemaat yeri vardır(Çiz. 5). Son cemaat yeri dışa sivri kemerlerle açılmaktadır. Ancak bu kemerlerin ortasındaki kapı, diğerleri ise ikişer pencere ile değerlendirilerek kapatılmıştır. Bu uygulama Ulu Camii' deki uygulama ile aynıdır(Fot. 15). Buradaki basık kemerli kapıdan harime geçilmektedir. Kapı anıtsal düzenlenmiş olmakla birlikte açıklığı üç yönden kuşatan bordürler süslemesizdir. Düzgün kesme taşla yapılmış olan kuşakları arasındaki bir zencirek açıklığı üç yönden kuşatır. Kapının içteki kuşağının silmesi de üç yanı dolanırken, yukarıda köşelerde içe kırılma yapar(Fot. 16). Kapının daha yukarısında mükebbire bulunur. Harim girişinin önünde dört ahşap direk desteklenen mahfil yer alır. Mekân, kuzey ve güney duvarlarında ikişer, doğu ve batı duvarlarında üçer, basık kemerli pencereye sahiptir. Bunlardan başka, mihrabın iki yanında yukarıda açılan iki küçük dikdörtgen pencere de harime ışık sağlar. İbadet alanının ortasındaki dört ahşap direk, yapının örtüsünü taşır. Bu direkler birbirlerine ve duvarlara taşıyıcı olmayan yuvarlak kemerlerle bağlanmışlardır. Ancak dört direğin ortasındaki daha dar bir alan yukarı doğru çekilerek küçük bir kubbe yapılmıştır(Fot. 17). Köşelerde ise sanki bu kubbe tromplara oturuyormuş gibi bir görsellik elde edilmiştir. Tavanın dört köşesinde ise çok küçük birer kubbeye yer verilmiştir. Büyük kubbenin dört yanında ise düz ahşap örtüye yer verilmiştir. Bütün bu örtü sistemi, dıştan, asıl saçak biraz yükseltilmesinden sonra, Marsilya kiremit kaplı kırma çatı ile örtülmüştür. Yapıda; devşirme malzeme, düzgün kesme taş, moloz taş, ahşap ve alçı kullanılmıştır(Fot. 18).

Camide taş süsleme olarak giriş kapısı çevresindeki zencirek göze çarpar. Buna benzer zencirek mihrabın üç yanını dolanmaktadır. Ahşap olarak, ortadaki ahşap direkleri birbirine ve duvara bağlayan kemerlerin arasındaki sarkıtlarda uygulanmıştır. Kalem işi, büyük kubbenin içindeki yazı, vazodan çıkan çiçekler ve diğer soyut karakterli bitkisel süslemede görülür. Mihrabın yukarısındaki yazı ve bunun iki yanındaki vazolarda da göze çarpar. Buradaki kalem işi süslemenin zemini beyaz iken, çevresinin motiflere zarar vermeden sonradan elden geçirildiği anlaşılmıştır. Alçı süsleme mihrabın iki yanındaki plastrların başlıkları ile bunların alt hizasındaki alanda soyut kıvrık dallı bitkisel bezemede kullanılmıştır.

Anıtsal düzenlenmiş olan mihrabın iki yanındaki kuşak yukarıda bir üçgen alınlık meydana getirir. Alınlığın iki yanında yükselen plastrların başlıkları korint başlıktan esinlenmiştir. Başlıkların yukarısındaki vazo ve içinden çıkan bitki kalem işi olarak yapılmıştır. Başlıkları taşıyan plastrların arasındaki alanda, soyut, kıvrık dallı bitkisel bezeme kabartma olarak alçıdan yapılmıştır. İçinde iki yana açılan perde motifi bulunan yuvarlak nişin yukarısındaki kavsara beş sıra yatay profille belirlenmiştir. Bunların üç yanını kaval silme ve zencirek kuşatır(Fot. 19).

Ahşap olan minberin yan aynalığı kendi içinde geometrik alanlara ayrılmıştır. Bunlardan en büyüğünün içi geometrik geçmelerle değerlendirilmiştir. Kısa tutulmuş olan dolabının kemerinde ve yukarısındaki alanda farklı geometrik şekillerden oluşan süsleme bulunur. Köşkün kemerinde ve yukarısında geometrik motiflerden oluşan bezemeye rastlanır. Korkuluktaki süslemede de tamamen yuvarlak hatlardan meydana gelen geometrik motifler egemendir(Fot. 20).

Yer yer devşirme malzemenin kullanıldığı anlaşılan kare kaideli minare, yapıdan ayrı olarak, kuzeybatı köşede inşa edilmiştir. Köşeleri pahlanmış olan külahın yukarısındaki gövde, şerefe ve külah tuğladandır. Sac külah bir alemle son bulur(Fot. 21).

Pazar Çeşmesi

Çarşı Camii'nin kuzeyinde, Cemal Gürsel Caddesi'nde bulunan çeşmenin iki tane kitabesi vardır. Bunlardan kuzeydeki kemer içinde yer alan inşa, diğeri tamir kitabesidir. Kitabelerine göre

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 9/ 10 Fall 2014

çeşme, 1225 H. / 1810 M. tarihinde inşa¹¹, 1247 H. / 1831-32 M. tarihinde ise tamir edilmiştir¹². Daha sonraki tarihlerde de onarım geçirdiği çatlayan sıvalarından anlaşılmaktadır.

Hazneli bir çeşme olduğu anlaşılan yapının yol tarafındaki cephesi dikkat çekicidir. Yan yana iki kemerle belirlenmiş olan çeşmenin iki yanında ve kemerlerin birleştiği yerde sade kaideli yalın sütunceler vardır. Bunların başlıkları dışa taşıntılı yatay profillerden ibarettir. Kemerler, kemer köşelikleri ve saçağa kadar olan yerler düzgün kesme taşla inşa edilmiştir. Kemerlerden güneydekinin kilit taşı yüzeyinde ay-yıldız bulunmaktadır. Ayrıca saçağın hemen altında, uçları içbükey olarak alınmış dikdörtgen kartuş sırası işlenmiştir. Ahşap çatının sacdan yapılmış olan saçağı öne doğru uzatılmış, uçları bir yuvarlak bir sivri olarak kesilmiştir. Nişlerin alt kısmında birer kurnası ve bunların altında birer yalağı vardır)Çiz. 6) (Fot. 22).

Bekir Çeşmesi

Dilaver Mahallesiindeki çeşme bir evin duvarı hizasında yer almaktadır. Bina üzerindeki kitabesine göre 1325 H. /1907-8 M. yılında inşa edilmiştir¹³.

Çeşmenin iki yanından yükselen köşeli sütuncelerin başlığı yatay profillerle belirlenmiştir. Yuvarlak bir kemer bu başlıkları birbirine bağlamaktadır. Yapının nişinde devşirme olduğu anlaşılan blok taşların yanında kesme taş da yer verilmiştir. Kemerde ve kemer köşeliklerinde yine kesme taş kullanılmıştır. Daha yukarıdaki, yatay profillerle belirlenen saçakta da aynı malzeme görülür. Kemerin kilit taşındaki kabartma ay-yıldız motifindeki hilal aşağıya bakar vaziyettedir. Bu çeşmenin de hazneli olarak inşa edildiği anlaşılmıştır(Çiz. 7) (Fot. 23).

Gölbaşı Çeşmesi Kitabesi:

Hacı Mehmet Efendi Camii'nin batısındaki parkta, Osmanlılar döneminde inşa edilmiş olan bir çeşme yıkılmış, yerine şimdiki çeşme yaptırılmıştır. Cepheleri belli bir seviyeye kadar muhtemelen Kütahya'da imal edilmiş yeni çini levhalarla kaplanmıştır. Yıkıtılan çeşmenin beyaz

¹¹ 0.48x0.63 m. ölçüsündeki kitabenin okunuşu şudur: Cem olub ashâb-ı hayrât
İtdiler bu çeşme(yi) bünyâd
Eylesün sâilerin Mevlâ
Din-i dünyaların âbâd
İş bu tamir ile oldılar hep
Şad-man ve cümle ibâd
Tarih-i inşaasıdır hicri
Olındı leh-i tadâdı sene 1225

¹² 0.74x0.84 m. ölçüsündeki mermer kitabe şöyledir: Ya İlâhi feth idüb bâb-ı kerem kıldın ibare-i çok! meded
Devr-i Adem'den ve susuzlukdan çekilmişti nice kebed
Gün be gün artur suyumuz aksun ilâ yevmi'l ebed
Şad(u) hürrem oldılar bu insan ibade lâ-bâd!
Sahibü'l-hayrın nâmı olmuşdu Ümranzâde Hacı Mehmed
Devlet efzûn olur ben ana mesnûn hasuda hased
Hem şef'i olur nef'in görenler der bi-Rabbü'l ehâd
Rûz-ı mahşerde yedinde hem olubdur hüccet-i kavi sened
Hem vaktinde nazar etsün ruhuna hayır dua hem bir ehad
Vaz' idüb tarihini düzem alâ hesab-ı ebced
Bi hükmi kavlehû ma ehdiküm illâ seyidü'r-reşad
Sene seb'a ve erbaun ve mieteyn ve elf min heciretü'l-nebeviye

Ahmed

¹³ Çeşme nişinin yukarıdaki, 0.61x0.38 m. ölçüsündeki kitabe şu şekildedir:
İtdi bünyâd ehl-i hayrât fa'budû ya muksidin
Mai Kevser nûş idelim feşrabû ya müminin
Sâl-i hâl penc-ü bist-ü sesad hezar 1325

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 9/10 Fall 2014

mermere yazılmış, 0.63x0.59 m. ölçüsündeki, altı satırlık kitabe, ebced hesabıyla göre 1199 H. /1784-85 M. tarihlidir¹⁴(Fot. 24).

Dükkânlar

Ulubey'de, Camiikebir Mahallesinde, Çarşı Camii'nin kuzeyinde, Gürsel Caddesi ile Kurtuluş Caddesi arasındaki alanda sırt sırta vermiş bir dizi dükkân bulunmaktadır. Bu dükkânlardan bazıları ilk hallerini korurken önemli bir kısmının betonarme malzemeyle yenilediği gözlemlenmiştir. Bazılarının ise kısmen değiştirilmiş olduğu anlaşılmıştır. Bu dükkânların dışı olan açıklıkları genellikle düz lentolu olup uçları bir eğmeçle yanlara bağlanır. Basık kemerli olanlarına da rastlanılmıştır. Cephelerinin yukarılarındaki alınlıkları bazılarında üçgen, bazılarında ise ortası basık kemerli kenarları düz devam ederek sonlanır. Alınlıklardan bazılarının da zamanla değişime uğradığı anlaşılmaktadır. Bu dükkânlardan, görülebildiği kadarıyla hepsinin örtüsü volta tonozdur. Dükkânlardan ikisinde kitabe bulunması ilgi çekicidir.

Dükkânlardan erken tarihli kitabeyle sahip olanın cephesi basık kemerli iki açıklıkla düzenlenmiştir. İki kemerin birleştiği yerde kitabe bulunmaktadır. Taş bir saçak yapıldıktan sonra yukarıda, iki yanı düz ortası yuvarlak alınlıkla cephe sonlandırılmıştır. Dükkânın ahşap ve cam aksamı yüzü, kemerlerden daha içeride tutulmuştur. İç kısımlarında orijinalliği bozulmuş olan dükkânın örtüsü volta tonozdur. Bu dükkânın kitabesi 21 Cemaziyelevvel 1321/15 Ağustos 1903 tarihini taşımaktadır¹⁵(Fot. 25).

Bunlardan bir tanesi halen çay ocağı olarak işletilmekle birlikte, gerçekte bir dükkânın yarıdır. Diğer yarısı başka bir amaçla kullanılmaktadır. Kesme taşla inşa edilmiş olan cephede, aşağı yukarı kullanılan birimlerin eni kadar düz lentolu iki açıklık vardır. Lentoların köşelerindeki iç bükeylerle keskin hatlar biraz yumuşatılmıştır. Dükkânın iki yanında ve birimlerin ortasındaki plastrların yukarısında kompozit başlıklar bulunur. Düz lentoların ortasında ise birbirine bakışır şekilde birer ay-yıldız yer verilmiştir. Cephenin yukarısında ise iki birimin üzerinde bir üçgen alınlığa yer verilmiştir. Binanın örtüsü volta tonoz olarak gerçekleştirilmiştir. Bu dükkân, cephenin ortasındaki plastr başlığının hemen yukarısındaki kitabeyle göre 1340 H. / 1921-22 M. tarihinde inşa edilmiştir¹⁶(Fot. 26).

Değerlendirme ve Sonuç

Ulubey'de incelenen camilerin, plan olarak çağdaşı örneklerden farklı olmadıkları görülür. Genellikle derinlemesine dikdörtgen planlı yapılar olarak inşa edilmişlerdir. Daha sonraki yıllarda Ömer Efendi Camii, Hacı Mehmet Efendi Camii ve Tahtalı Camii'nin kuzey tarafına bazı eklemeler yapılmıştır. Üzerindeki kitabeyle göre en erken tarihli olan Ömer Efendi Camii'nin malzemesi ve tekniği, Hacı Mehmet Camii'nde de uygulanmıştır. Curaoğulları tarafından inşa ettirildikleri hakkında fikir birliği olan bu camilerin bulunduğu alan, bunu Gölbaşı Çeşmesi kitabesi de destekler, halk arasında anlatılan, Curaoğulları zamanında burasının iskâna tabi tutulduğuna dair bilgileri doğrular niteliktedir. Tahtalı Camii'nin malzemesi sıva ve boya altında olduğu için

¹⁴ Çeşmenin kitabesi şöyledir: Tahsin ki Curazâde hayr ehlinin şehiri
Ahmed Bey itdi bünyâd bu hayr-ı dil-peziri
Su gibi ömrün efzûn kadrin celil ide Hakk
Olsun iki cihanda lütufla sekkiri
Bu çeşmenin şerifâ bir mısra'ı selîsde
Düşecek ikidir tarih-i lâ-naziri

Semerci'nin okuduğu kitabe, okuduğumuzdan farklıdır. B. Semerci, a.g.e., s. 14, 94, 97.

¹⁵ Dükkânın kitabesi şöyledir: Innâ fetahnâ leke fethan mübînâ (Kur'an-ı Kerim, 48/1)
El kâsibi habîb Allah
Fi 21 Cemaziyelevvel Sene 1321

¹⁶ Kitabe şöyledir: El kâsibi habîb Allah 1340

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 9/ 10 Fall 2014

değerlendirmede bulunmak zordur. Ancak bu caminin konumu, kot olarak yukarıdaki camilerin daha aşağısındadır. Aynı zamanda iki camiye aşağı yukarı aynı uzaklıktadır. Tahtalı Camii'nin güneyine doğru inildiğinde Ulu Camii, bunun güneyinde ise Çarşı Camii bulunur. Bu iki caminin yerinde daha önce herhangi bir yapının bulunup bulunmadığı kesin olarak bilinmemektedir. Ulu Camii ve Çarşı Camii mimari bakımdan olduğu kadar malzeme ve teknik bakımından da diğerlerinden ayrılırlar. Son cemaat yeri, cephelerinin yüksekliği, mimari elemanları bakımından diğer yapılara göre açık bir ilerleme ve gelişmenin yansımalarını ortaya koyarlar. Bu durum aynı zamanda Batı sanatı etkilerinin görülmesi bakımından ivme kazanıldığına da işaret eder.

Mihraplardan Ulu Camii ve Çarşı Camii mihrapları dikkat çekicidir. Tahtalı Camii mihrabı yalın bir niş şeklinde, Ömer Efendi Camii'ninki ilk halini korumadığı anlaşılmakta, Hacı Mehmet Efendi Camii mihrabının ise 20. yüzyılın ikinci yarısında yapıldığı bilinmektedir. Diğer iki caminin mihrapları orijinalliklerini korumakta, bu yönüyle 19. yüzyılın üslup özelliklerini yansıtmaktadır. Alçı ile yapılan bezemeler ve başlıklar, özellikle malzeme bakımından Sakız adasından gelerek Ege Bölgesine yayılan¹⁷ etkiyi göstermesi bakımından da önemlidir.

Orijinal oluşlarıyla, Ulu Camii ve Çarşı Camii minberleri diğerlerinden ayrılırlar. Hacı Mehmet Efendi Camii minberinin Ulu Camii minberinden esinlenerek yapılmış olsa da araştırmacıları yanıltabilir. Ulu Camii minberi çam ağacından yapılmış olup muhtemelen mahalli sanatçılar tarafından yapılmış olmalıdır. Bununla birlikte süslemenin dalgalı hatlı olması, baroğun etkisinin farklılaşarak devam ettiği şeklinde yorumlanabilir¹⁸.

Ulubey'deki camilerin minareleri konumları ve binalarıyla ilişkileri bakımından ilgi çekicidir. Ömer Efendi Camii ile Hacı Mehmet Efendi Camii minareleri konumları ve kaideleri, gövdeleri ve kullanılan malzeme bakımından birbirine benzer. Bu durum binayla beraber inşa edilmesi ihtimalini güçlendirmektedir. Tahta Camii minaresi harimin asıl girişinin doğusunda yer almasıyla farklı bir konuma sahiptir. Muhtemelen camiden sonra inşa edilmiş olmalıdır. Çarşı Camii minaresi yapıdan ayrı, kuzey doğu tarafında konumlandırılmışken Ulu Camii minaresi, son cemaat yerinin doğu bölümünü kısmen kapatacak biçimde, kaidesi de son cemaat yeri hizasına kadar yükseltilerek ve camiden daha sonra yapılmıştır. Bu minarenin pabuç kısmı sanatkârane olarak ortaya konulmuştur. Ulu Camii minaresindeki kitabede adı geçen minareci Hacı Hafız Ali'nin, Eşme Elvanlar Mahallesi Aşağı Camii kitabesinde de adının geçmesi onun mahalli bir minare ustası olduğunu gösterir¹⁹.

İkisi de hazneli olan çeşmelerden Pazar Çeşmesi daha kaliteli malzemeyle, Bekir Çeşmesi ise devşirme ve kesme taşla inşa edilmiştir. Genellikle 19. yüzyılda Uşak'ta inşa edilmiş olan çeşmelerin çoğu haznelidir²⁰. Bekir Çeşmesi'nin kitabesindeki tarihin, Arapça yerine Farsça ifadeyle yazılmış olması çok sık görülen bir durum değildir.

Çarşı Camii'nin kuzeyinde kümelenmiş olan dükkânlar, kitabeli olanların yanında üslup özellikleri bakımından, Batılı etkileri malzeme ve cephe biçimlenişleriyle gösterirler. Bu durum, ticarete ve Batılı misyonerlerin faaliyetlerine dayalı olarak, Uşak'ta, Koca yangından sonraki imar faaliyetinde²¹ daha belirgin olarak görülen değişim paralelinde Ulubey'deki yansıması olarak değerlendirilebilir.

¹⁷ A. Arel, "18. Yüzyıl İzmir Çevresinde Sanat Ortamı", 18. Yüzyılda Osmanlı Kültür Ortamı Sempozyumu Bildirileri (20-21 Mart 1997), İstanbul 1998, s. 11-13.

¹⁸ K. İnce, "Uşak Yapılarında Batı Sanatı Etkileri", Uşak Üniversitesi, Sosyal Bilimler Dergisi, (2010)3/1, Uşak 2011, s. 119-150.

¹⁹ İ. Balık, "Uşak Cami Kitabeleri", 21. Yüzyılın Eşiğinde Uşak Sempozyumu (25-27 Ekim 2001), C. 1, İstanbul 2001, s. 480.

²⁰ K. İnce, Uşak'ta Türk Mimarisi, Isparta 2004, s. 69-83.

²¹ K. İnce, a.g.e., s. 51-65.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 9/10 Fall 2014

Yörenin ayanı olarak tanımlanabilecek Curaoğulları zamanında, muhtemelen 19. yüzyılın son çeyreğinde yerleşime sahne olan ve onlar tarafından inşa ettirilmiş eserler çevresindeki gelişme dikkate alındığında Tahtalı Camii, Ulu Camii ve Çarşı Camii yönünde ve düzlüğe doğru inerek büyüyen bir Ulubey olduğu kanaatine varılabilir. Eserlerin, Osmanlı mimarisinin çağdaşı olan eserlerinden çok farklı olmadığı gözlemlenmiştir. Uşak'a uzak olmayan Ulubey'de görülen mimari örneklerin öncülerini Uşak'ta bulmak mümkündür. Batı sanatı etkilerini gösteren eserler için de bu durum geçerlidir. Ulubey sahip olduğu Osmanlı dönemi eserleri bakımından önemli bir ilçedir.

KAYNAKÇA

- AREL, Ayda, "18. Yüzyıl İzmir Çevresinde Sanat Ortamı", 18. Yüzyılda Osmanlı Kültür Ortamı Sempozyumu Bildirileri (20-21 Mart 1997), İstanbul 1998, s. 11-13.
- BALIK, İbrahim, "Uşak Cami Kitabeleri", 21. Yüzyılın Eşiğinde Uşak Sempozyumu (25-27 Ekim 2001), C. 1, İstanbul 2001, s. 475-484.
- İNCE, Kasım, Uşak'ta Türk Mimarisi, Isparta 2004.
- İNCE, Kasım, "Uşak Yapılarında Batı Sanatı Etkileri", Uşak Üniversitesi, Sosyal Bilimler Dergisi, (2010)3/1, Uşak 2011, s. 119-150.
- KARAMAN, Adil "Son Ulubey Kadısı "Hacı Halit Hoca" ve Ulubey Tarihi Üzerine Notlar", 21. Yüzyılın Eşiğinde Uşak Sempozyumu (25-27 Ekim 2001), C. 2, İstanbul 2001, s. 681-694.
- SEMERCİ, Bekir, Osmanlı'dan Cumhuriyet'e Ulubey Tarihi, İzmir 2013
- YÜKSEL, Tuncer "Ulubey İlçesinin Şehrsel Gelişimi ve Başlıca Sorunları", 21. Yüzyılın Eşiğinde Uşak Sempozyumu (25-27 Ekim 2001), C. 2, İstanbul 2001, s. 717-728.

Fotoğraf Listesi

Fot.1-Ulubey-Ömer Efendi Camii Doğu Cephesi.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 9/ 10 Fall 2014

Fot.2-Ulubey-Ömer Efendi Camii Harim Girişi.

Fot.3-Ulubey-Ömer Efendi Camii Mihrap ve Minberi.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 9/10 Fall 2014

Fot.4-Ulubey-Ömer Efendi Camii Minaresi.

Fot.5- Ulubey-Hacı Mehmet Efendi Camii Kuzey Cephesi.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 9/ 10 Fall 2014

Fot.6-Ulubey-Hacı Mehmet Efendi Camii Mihrap ve Minberi.

Fot.7-Ulubey-Tahtalı Camii İçinden Görünüş.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 9/10 Fall 2014

Fot.8- Ulubey-Tahtalı Camii Kuzey Cephesi ve Minaresi.

Fot.9-Ulubey-Ulu Camii Son Cemaat Yeri.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 9/ 10 Fall 2014

Fot.10-Ulubey-Ulu Camii Harim Girişi.

Fot.11-Ulubey-Ulu Camii Batı Cephesi.

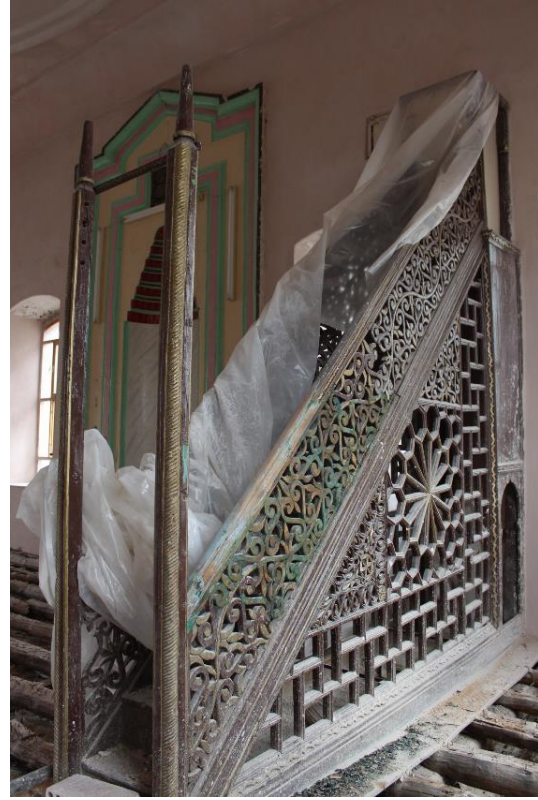
Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 9/10 Fall 2014

Fot.12-Ulubey-Ulu Camii Mihrabı. Fot.

13-Ulubey-Ulu Camii Minberi.

Fot.14-Ulubey-Çarşı Camii Son Cemaat Yeri.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 9/ 10 Fall 2014

Fot.15-Ulubey-Ulu Camii Doğu Cephesi ve Minaresi.

Fot.16-Ulubey-Çarşı Camii Harim Orta Kubbesi.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 9/10 Fall 2014

Fot.17-Ulubey-Çarşı Camii Harim Girişi.

Fot.18-Ulubey-Çarşı Camii Doğu ve Güney Cepheleri.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 9/ 10 Fall 2014

Fot.19-Ulubey-Çarşı Camii Mihrabı.

Fot.20-Ulubey-Çarşı Camii Minberi.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 9/10 Fall 2014

Fot.21-Ulubey-Çarşı Camii Minaresi.

Fot22-Ulubey-Pazar Çeşmesi Görünüşü.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 9/ 10 Fall 2014

Fot.23-Ulubey-Bekir Çeşmesi Görünüşü.

Fot.24-Ulubey-Gölbaşı Çeşmesi Kitabesi

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 9/10 Fall 2014

Fot.25-Ulubey-1321/1903 Tarihli Dükânın Cephesi.

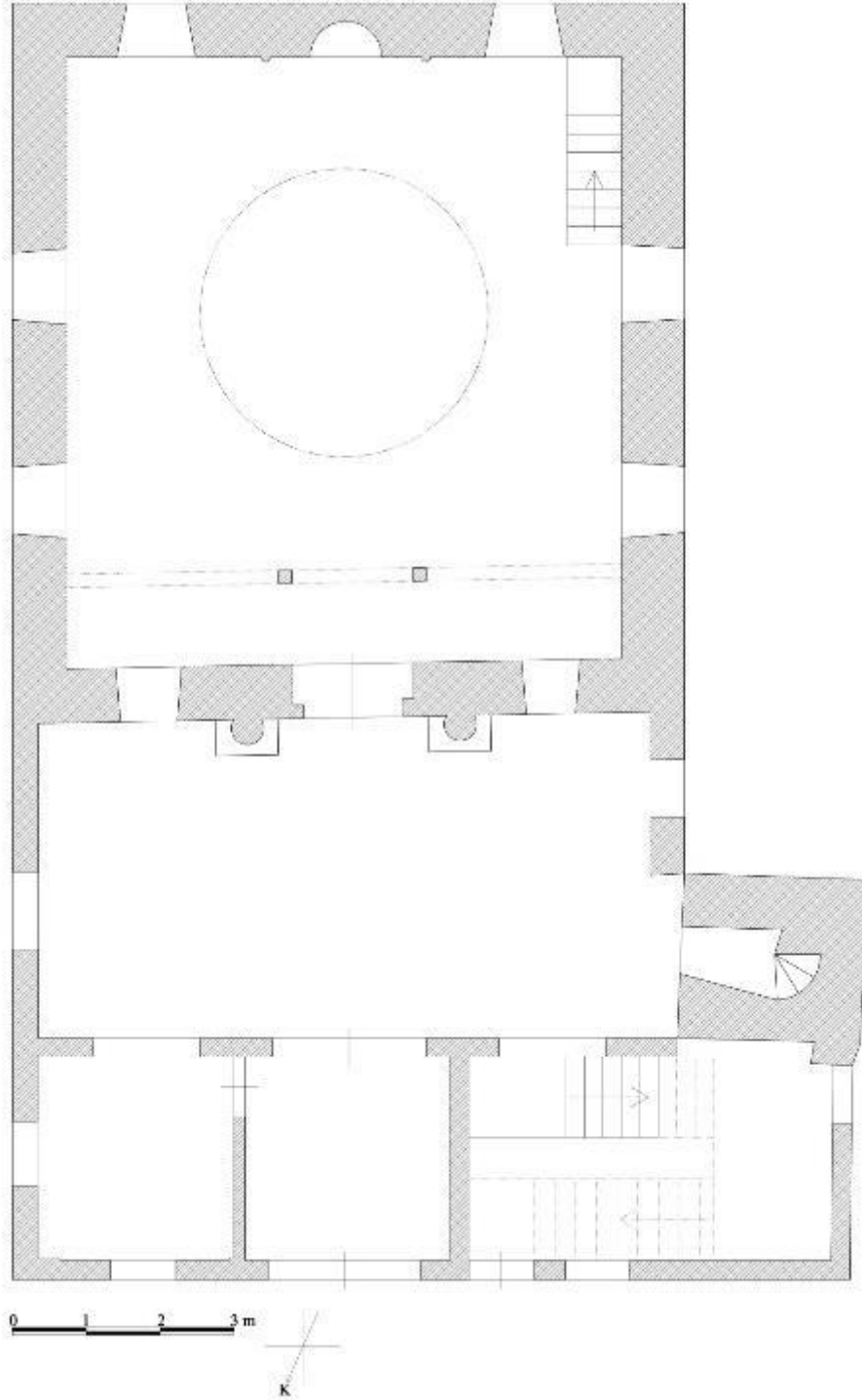

Fot.26-Ulubey-1340/1921-22 Tarihli Dükânın Cephesi.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 9/ 10 Fall 2014

Çizim Listesi

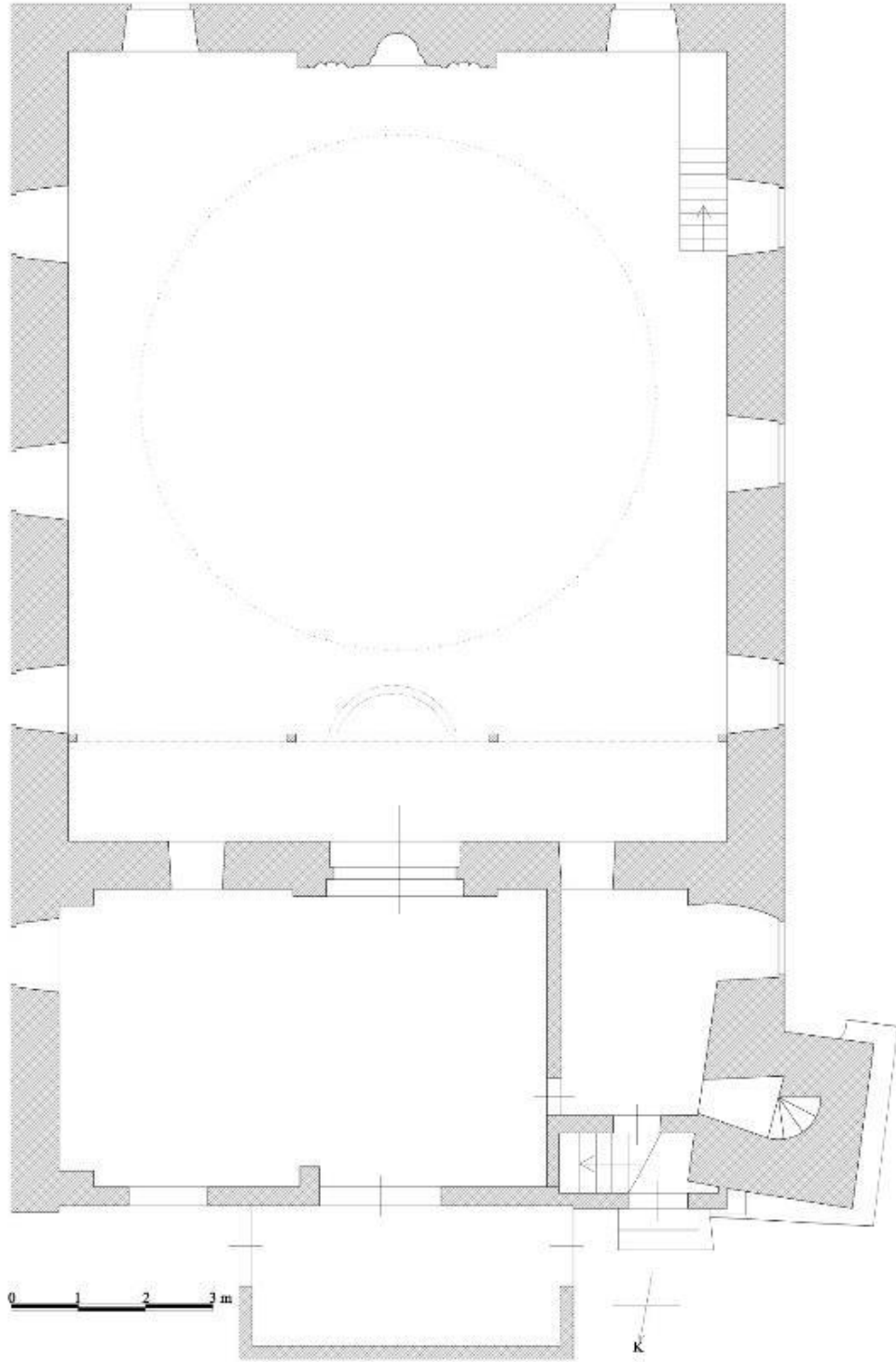

1- Ulubey-Ömer Efendi Camii Planı.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 9/10 Fall 2014

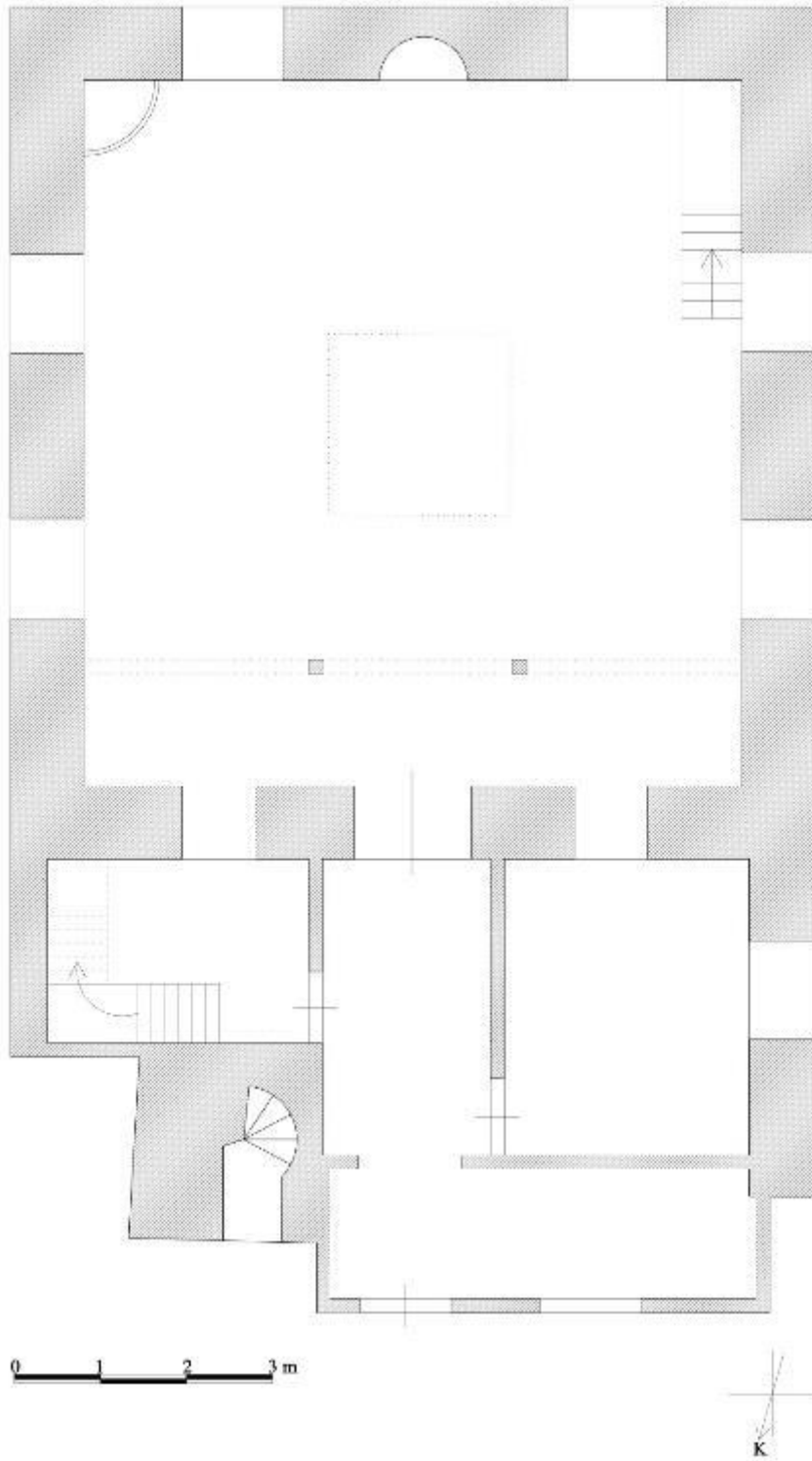

2- Ulubey-Hacı Mehmet Efendi Camii Planı.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 9/ 10 Fall 2014

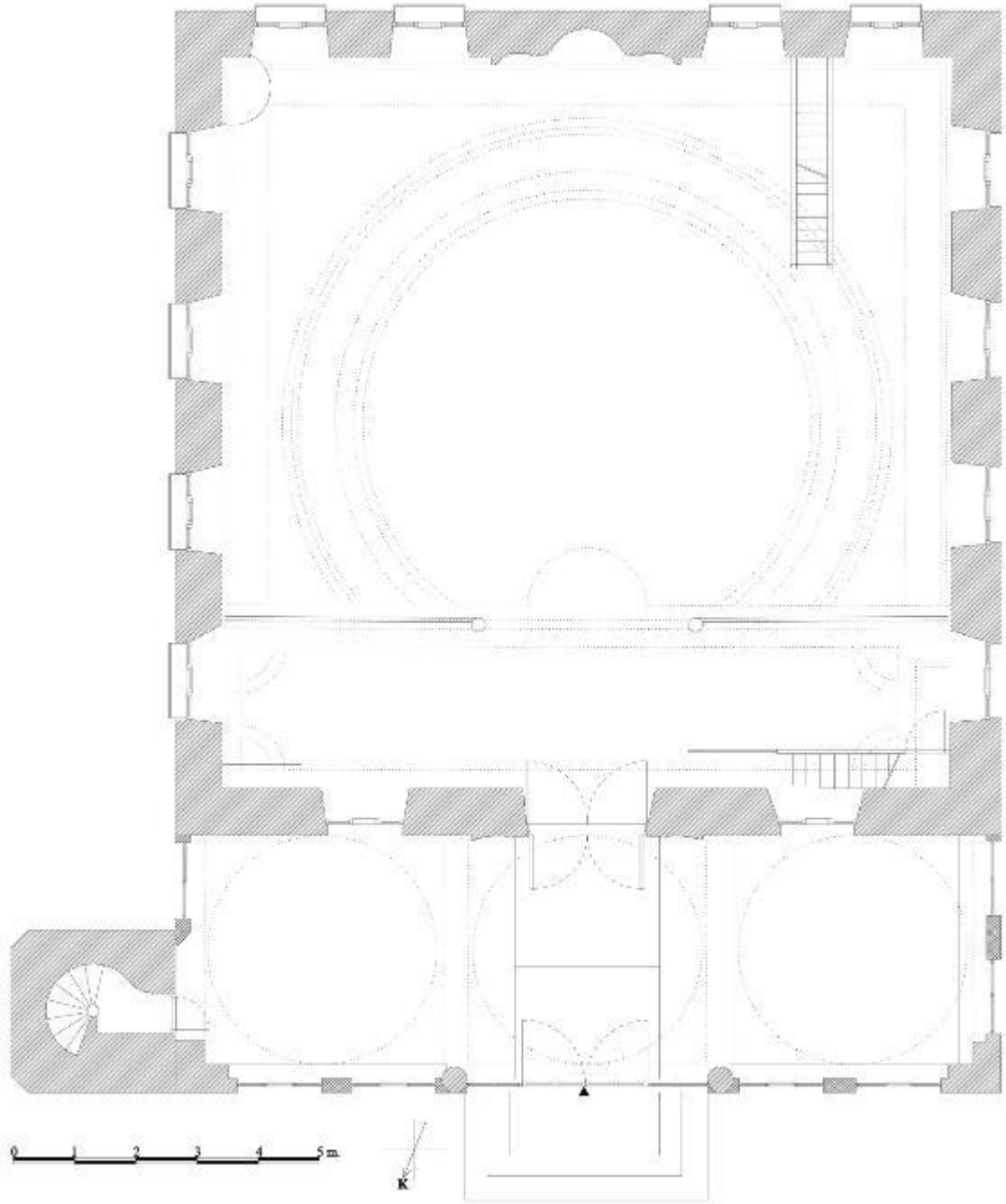

3- Ulubey-Tahtalı Camii Planı.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 9/10 Fall 2014

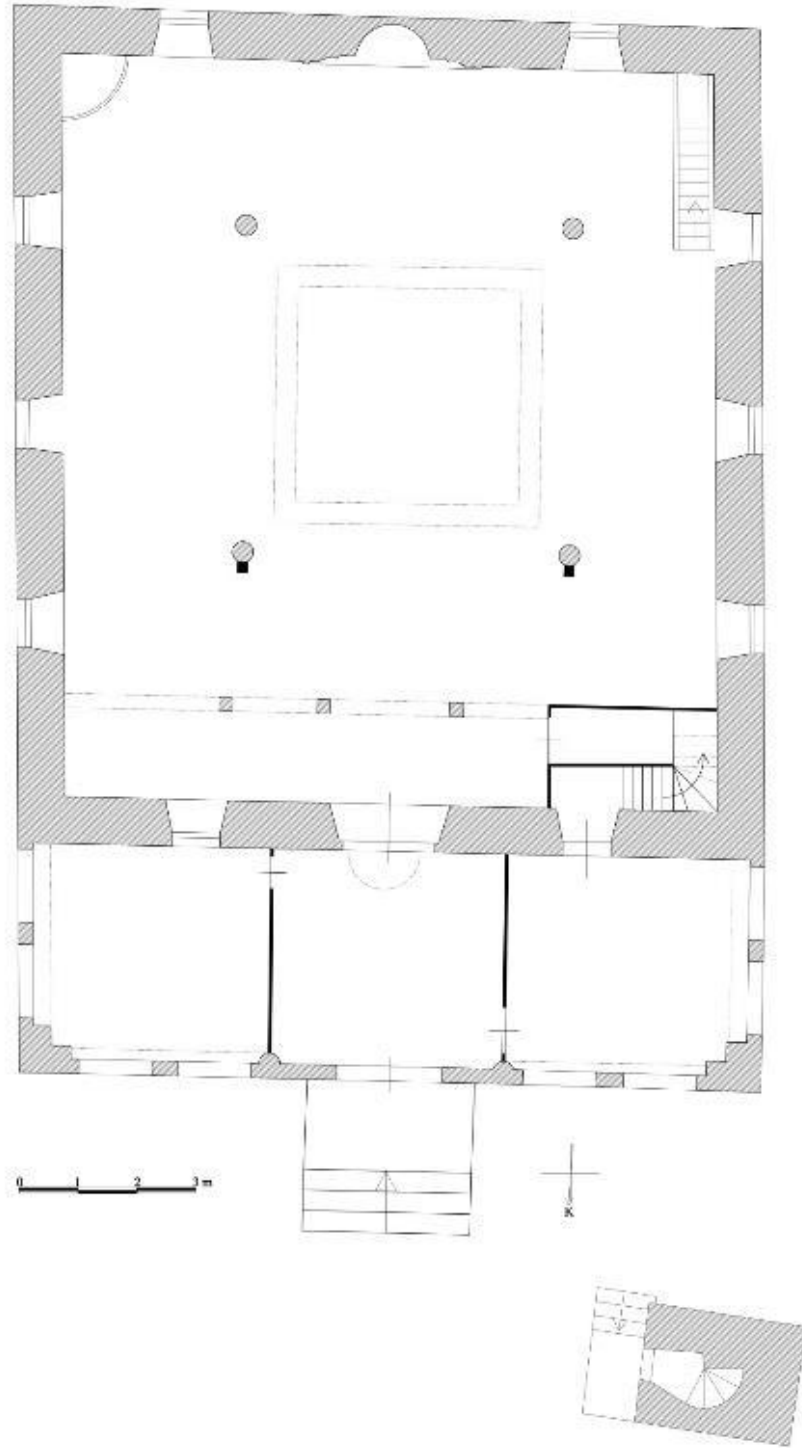

4- Ulubey-Ulu Camii Planı (VGMA'den sadeleştirerek).

Turkish Studies

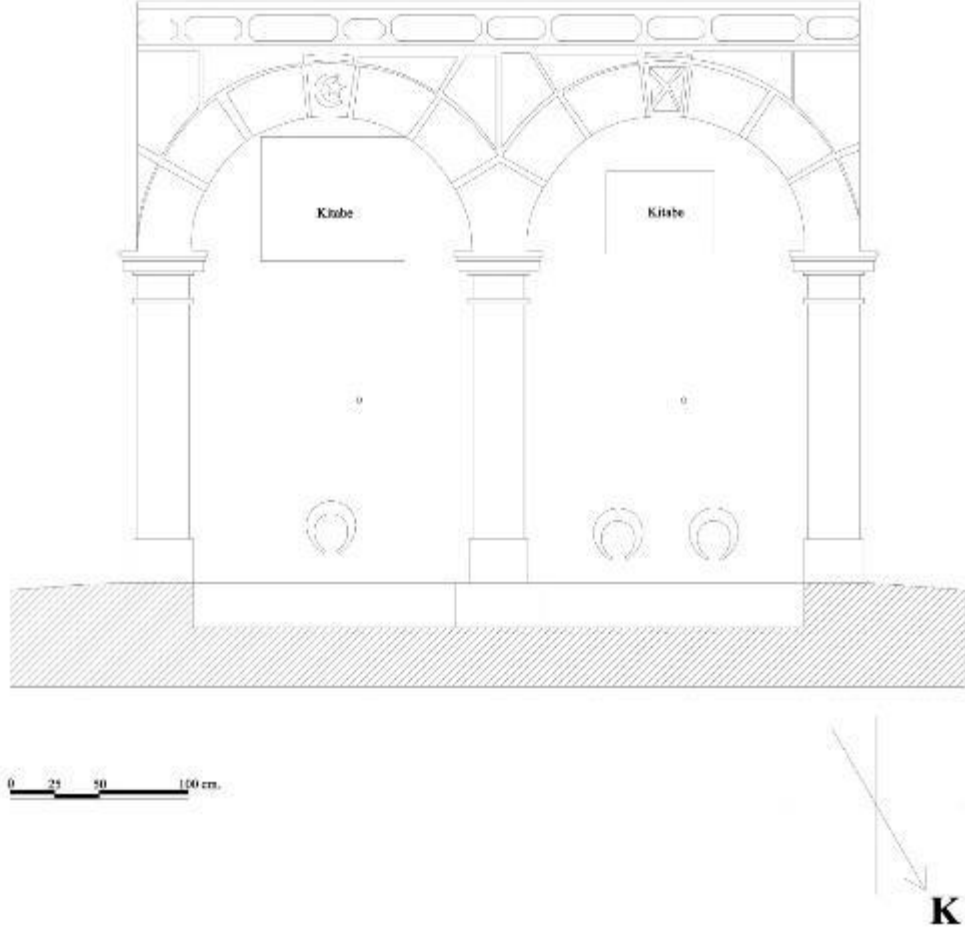
International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 9/ 10 Fall 2014

5- Ulubey-Çarşı Camii Planı.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 9/10 Fall 2014

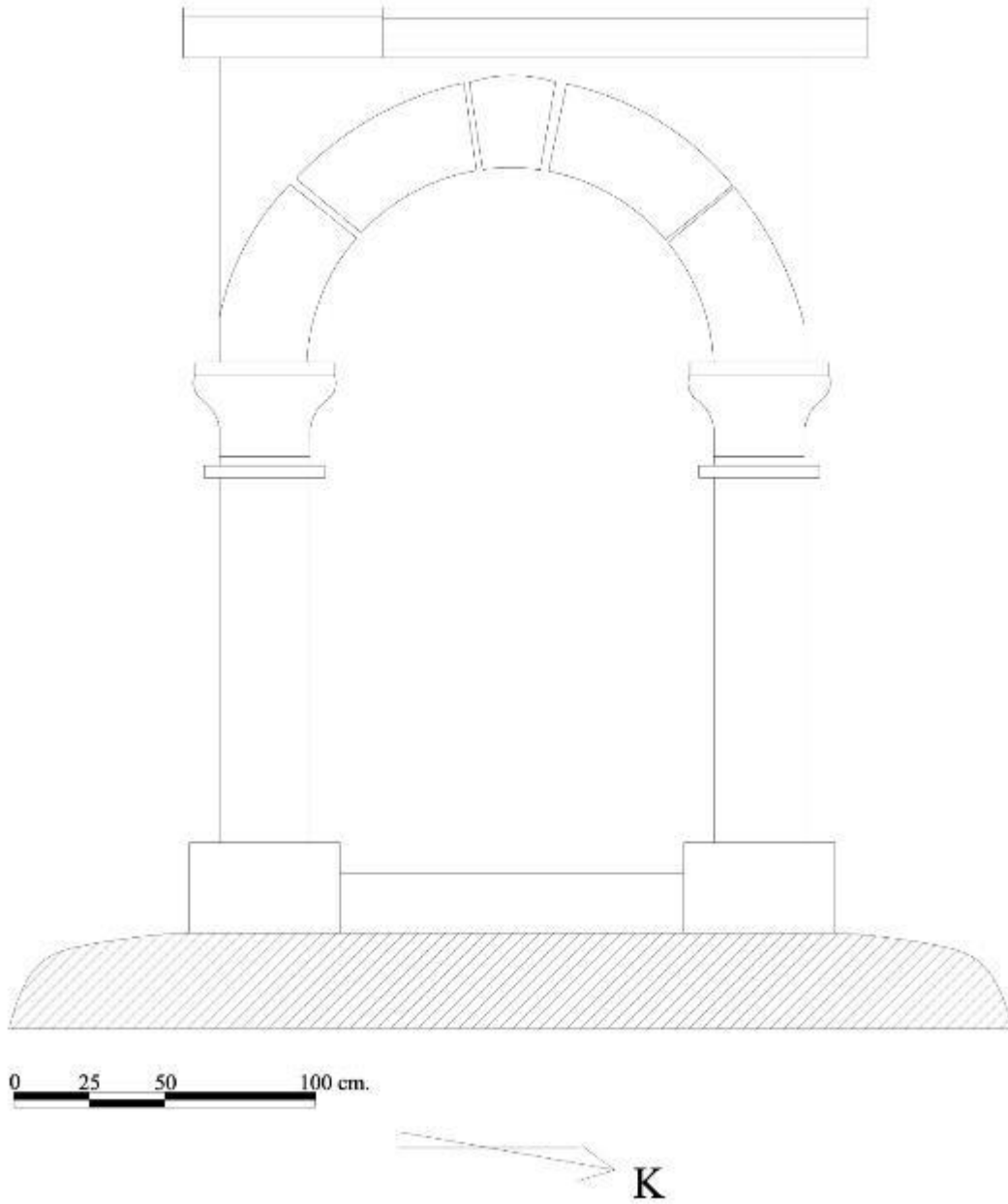

6- Ulubey-Pazar Çeşmesi Cephesi.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 9/ 10 Fall 2014

7- Ulubey-Bekir Çeşmesi Cephesi.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 9/10 Fall 2014

